

Selskabet for Trondhjems Bys Vel

Årsmelding 2014

Formål

Selskabet for Trondhjems Bys Vel skal være en velforening som er til "Gavn for og Forskjønnelse af Trondhjem By". Den aller første oppgaven foreningen engasjerte seg i og sto sentralt i gjennomføringen av, var markeringen av byens 900 års jubileum i 1897. Direksjonen som i dag leder Selskabet har prioritert disse temaene: byutvikling, forskjønnelse, kunnskapsformidling, sosiale- og allmennkulturelle tiltak.

Selskabet har det siste året spesielt arbeidet med å spre kunnskap og interesse om byens historie til hele byens befolkning. Målet har vært å skape engasjement og vilje til å gjøre Trondheim til en enda bedre by å bo i.

Direksjonen

Direksjonen har bestått av: Leder Finn Haugan, sekretær Gunnar Flikke, Svein Lorentzen, Lisbeth Tangen, Eli Arnstad, Ellen Tveit Klingenberg og Eileen Brandsegg. Varamedlemmer Axel Christophersen og Marius Maske. Direksjonen har i perioden hatt seks ordinære styremøter (28.2. - 23.4. - 8.9. - 27.10. -19.11. - 8.12.) og mye kontakt via mailer/telefoner og samtaler i mange mindre møter fordi vi i 2014 hadde hatt flere saker som krevde mye ekstra arbeid for enkelte av direksjonens medlemmer.

Medlemmer

Selskabet for Trondhjems Bys Vel har 50 medlemmer, hvorav de aller fleste er bedriftsmedlemmer. Denne støtten fra byens næringsliv er både et økonomisk incitament og en stor inspirasjon for driften av Selskabet.

Prosjekter

Byguiden

2013 var året vi etter langt forarbeid kunne realisere vårt store prosjekt Byguiden, Vandringer i Trondheim. Interessen var stor og salget imponerende. Den ble en bestselger mot slutten av 2013, og i 2014 var salget av guiden fortsatt betydelig.

Direksjonen arbeider nå med hvordan TBV kan følge opp dette prosjektet. Redaksjonskomiteen, Axel Christophersen, Svein Lorentzen og Gunnar Flikke (leder) undersøkte og vurderte allerede i forarbeidet til bokutgaven om det kunne lages en egen digital utgave. Vi studerte de mange muligheter som finnes for digital spredning i ulike formater. Vi hadde blant annet planer om merking av historiske steder i byen og undersøkte

mulighetene for ruter med digitale byvandring. Vi så spesielt på om kulturstiene/bynøkkelen som ble laget i 1997. Vi så også på mulighetene for en digital utgave av Byguiden som e-bok. Museumsforlaget har et strategisk samarbeid med KulturIT/MuseumsIT om digital utvikling. Dette er et selskap, eid av norske museer, som vil utvikle og drifte slike løsninger. Forlaget mener Byguiden kan egne seg som et prosjekt i dette samarbeidet. Men alle i direksjonen var enige om at vi først skulle satse på en tradisjonell bokutgave og vente med å spre innholdet digitalt.

Vi så for oss at følgende utvikling var mulig:

2013: Papirutgave

2014: Parallell ebok-utgave

2015: Interaktiv utgave, der brukeren kan gå inn i kartet og kommunisere med informasjonen som ligger der, eventuelt utfylle den med egne kommentarer.

På et tidspunkt vurderte vi om overskuddet skulle avsettes i forlaget og øremerkes for utvikling av en digital utgave av Byguiden, istedenfor å overføre pengene til TBV. Men direksjonen vedtok å overføre til Selskabet vår del av boksalgets overskudd. Salget har vært strålende og guiden ble utsolgt i butikkene og forlaget trykket nytt opplag. Oppgjøret for salget i 2013, etter at alle utgifter var trukket fra salgsinntektene på én million kroner, ble at Selskabet hadde til gode kr 239 561,-

I vår avtale med Museumsforlaget sto det : “ Ved nye opplag og utgaver av verket skal avtalen gjennomgås for mulig justering av spesifikasjoner og vilkår.” Det ga rom for justeringer, så da forlaget ønsket et nytt opplag, mente Direksjonen det var grunnlag å reforhandle avtalen med forlaget. Finn Haugan og Gunnar Flikke fikk oppdraget å føre forhandlingene om utgifter og inntekter med Museumsforlaget, før vi bestemte om vi ble med på å trykke nok et opplag.

Barnas Byguide

Allerede i oktober 2013 orienterte Gunnar Direksjonen om et mulig nytt prosjekt som han hadde drøftet både med Terje Bratberg og Marte Rye Bårdsen. Terje ønsket primært å lage en barnebok med utgangspunkt i Byguiden, mens Marte som nå arbeider i selskapet Ablemagic syntes det var bedre idé å lage en digital bok for barn, som gjennom tekst, lyd, bilder og interaksjon formidler fortellinger om og fra Trondheim.

Dette konseptet vil bli en reise gjennom århundrene hvor leseren selv kan få tiden til å gå og byen til å utvikle seg, hvor gater, hus og mennesker forteller sine egne historier. Boken kan leses på nettbrett (som en app) og distribueres via Appstore og Google Play. Ablemagic ønsket å utvikle og produsere Barnas Byguide i samarbeid med Terje Bratberg, på oppdrag fra Selskabet for Trondhjems Bys Vel. Tilbudet fra Ablemagic omfatter prosjektledelse, bearbeiding av tekstgrunnlag, illustrasjoner, design, enkle animasjoner, utvikling, programmering av ferdig bokapplikasjon og levering til Appstore og Google Play. Tilbudet omfatter ikke eventuell markedsføring og distribusjon av produktet.

Det vil være en forutsetning at Ablemagic får grunnlagsmateriale fra en historiker (f. eks Terje Bratberg). Prosessen krever også et tett samarbeid mellom Ablemagic, historikeren og oppdragsgiver (Selskabet for Trondhjems Bys Vel), slik at rammeverket legger føringer for hvordan innholdet skal utformes og hva slags innhold det skal legges vekt på. Direksjonen har

vedtatt at den samme redaksjonskomiteen som hadde ansvaret for Byguiden, Gunnar Flikke, leder, Axel Christophersen og Svein Lorentzen skal arbeide videre med dette prosjektet inn i 2015.

Flytting av Håkon Blekens altertavle fra den katolske kirken.

Et annet prosjekt som Selskabet har arbeidet med både i 2013 og 2014 var aksjonen for å redde Håkon Blekens altertavle i den katolske kirken.

Det 40 år gamle kunstverket i den katolske kirken på Kalvskinnet er en 6x10 meter stor mosaikk. Håkon Bleken laget den i 1973 med Edgar Müller som assistent og ved hjelp av materialene granitt, marmor, skifer og smalto, en legering av farget glass og stein. Dagens St. Olav katolske domkirke sto ferdig i 1973. Men menigheten er blitt så stor at den må ha mer plass, og trenger en større kirke. Den gamle kirken måtte rives for å gi plass til den nye kirken.

Den katolske menigheten ønsket ikke å føre altertavlen over i et nytt bygg og ville ikke bruke av de innsamlede midlene til å berge alterveggen. Blekens altertavle i den katolske kirken fremheves bl.a. i Store Norske Leksikon som et av hans viktigste offentlige utsmykningsarbeider. NTNU Vitenskapsmuseet v. daværende direktør Axel Christophersen tok et initiativ til å bevare og gjenoppsette altertavlen på Vitenskapsmuseet som en del av museets Kirkehistoriske samlinger. Kunstverket var tenkt gjort offentlig tilgjengelig på midlertidig basis i museets uterom, senere i foajeen i museets nybygg. Både den katolske kirken og Håkon Bleken var positive til en slik flytting. Og ved Vitenskapsmuseet var det stor tro på at det skal la seg gjøre å flytte altertavlen trygt i ett stykke den korte veien fra St. Olav kirke og bort til museet.

Etter en grundig vurdering bestemte direksjonen i Selskabet for Trondhjems Bys Vel å gå inn med inntil én million kroner av våre midler, og var klar over at en anonym donatoren ville bidra med resten av prosjektfinansieringen. Vi trodde at kunstverket var reddet fra ødeleggelse, og at den i fremtiden ble en del av Kirkesamlingen ved NTNU Vitenskapsmuseet.

Men Vitenskapsmuseet fikk ved inngangen til 2014 en ny ledelse, som ikke ønsket å prioritere midlertidig oppsetting av altertavlen ved museet. Det ble derfor lett etter alternative steder hvor Blekens kunstverk kunne gjøres offentlig tilgjengelig, noe som var en forutsetning for Direksjonens støtte.

NTNU Vitenskapsmuseet hadde nå overtatt eierskapet til kunstverket, og undersøkte om St Olav Eiendom var interessert i å flytte Blekens altertavle til Kvinne-Barn Senteret på Øya, nybyggene på Ørland flystasjon eller Stiklestad nasjonale kultursenter.

Da verken museet eller kommunen fant noe sted hvor kunstverket kunne flyttes, valgte gruppen som arbeidet med prosjektet å fokusere på demontering, etter som fristen for demontering nærmet seg. De planla en nedmontering for lagring men uten en plan for oppsetting, og det hele så ut til å ende som et rent demonteringsprosjekt. Planen var at den demonterte altertavlen skulle fraktes i biter til et lager på Melhus. Paal Arne Sellæg i AF-gruppen og Sverre Kristoffer Fordal, Prøven-bil, ville påta seg oppdraget med demontering, transport og lagring.

Direksjonen mente forutsetningene nå var vesentlig endret fra den gangen da TBV bevilget midler til Bleken-prosjektet. Og vi mente det var vanskelig å støtte nedmontering for lagring, uten at det foreligger et aksept og en plan for oppsetting.

Det var da Direksjonen i TBV på egen hånd undersøkte hvilke alternativer som fantes. Vi kontaktet ledelsen på Sverresborg Trøndelag folkemuseum og spurte om de ikke hadde et sted hvor av Håkon Blekens mosaikk kunne monteres. Og svaret var ja. Ved inngangen til byavdelingen på Sverresborg var en vegg som var stor nok og ledig.

En bergingsaksjon av mosaikken ble satt i gang. Selskabet for Trondhjems Byes Vel støttet bergingen og monteringen på Sverresborg med 1 mill. kr., og den anonyme giveren ga 2 mill. til prosjektet. Prøven transport AS og AF-Decom-gruppen AS tok på seg alle ekstrakostnader utover det som var bevilget fra de to giverne.

AF-Decom AS og Prøven Transport AS kunne sommeren 2014 løftet hele altertavlen med kraner ut av kirken mens denne var under rivning. I september kunne Kunstverket transportert til Sverresborg Trøndelag Folkemuseum for montering. Her ble det bygd et temperert, klimatisert og belyst vernebygg som kan være åpent i sommermånedene og lukket på vinteren.

Håkon Blekens mosaikk på Sverresborg Trøndelag ble avduket 23. november i 2014 med en «kunstnersamtale» mellom Håkon Bleken og konservator Daniel Johansen. Mye takket være Selskabet for Trondhjems Bys Vel fikk kunstverket et nytt hjem på Sverresborg.

TBV priser for 2013 og 2014

2013: Trondhjem Sanitetsforening

Blant de kandidatene som vi i begynnelsen av året 2014 vurderte som aktuelle for TBV pris for 2013 var ekteparet **Moser** og **Fred Kavli**, mannen bak Kavlifondet og Kavliprisen og **Norske Kvinners Sanitetsforening, avdeling Trondheim.**

Vi samlet oss om at prisen for året 2013 skulle gå til **Trondhjem Sanitetsforening**. Det er en organisasjon som har gjort mye for Trondheim og innbyggerne. Det er en gruppe engasjerte kvinner som i svært mange år har satt sitt preg på byen. Det er disse kvinnene vi ønsket å hedre med vår pris. Deres frivillige gratis innsats og sterke engasjementet har vært et viktig bidrag i det som gjerne kalles den tredje sektor. Selskabet for Trondhjems Bys Vel ønsket at flere skulle bli oppmerksomme på hvor viktig den tredje sektor har vært og fortsatt er for å gjøre Trondheim til en god by å leve i.

Prisen til Trondhjem Sanitetsforening ble delt ut 11. mars 2014 under et arrangement på Theatercafeen, kombinert med et sponsorarrangement med teaterbesøk på Trøndelag Teater. Til denne prisutdelingen ble representanter fra det sittende styret og tidligere ledere i Trondhjem Sanitetsforening invitert. Prisen fra Selskabet var som vanlig et kunstverk, en treskulptur av Erlend Leirdal som er en kopi av en trefigur som i 1972 ble funnet i bygrunnen i Erling Skakkens gate, gjerne omtalt som «den smilende viking». I tillegg fikk Trondheim Sanitetsforening 25 000 kroner.

2014: Ekteparet Moser - TBVs pris og en million til “Moserfondet”

På direksjonsmøtet 27. oktober vedtok Direksjonen enstemmig at Selskabets pris for 2014 skulle gå til May-Britt og Edvard Moser, som fikk årets nobelpris i medisin. Det er første gang i historien at nobelprisen i medisin går til Norge. Moserparet har vært med på å utvikle NTNU til et av verdensledende miljøer. De er fremragende forskere, med en helt spesiell evne å tenke nytt. Det er helt unikt at forskningsbyen Trondheim nå har fostret disse Nobelprisvinnere. Ekteparet Moser mottar henvendelser fra hele verden og fristelsene er betydelige. Anerkjente universitets- og forskningsmiljøer kommer med tilbud som kunne ha sikret de to store forskningsressurser for å fortsette med sitt arbeide i lang tid, og i tillegg gullkantede personlige kontrakter. Men de ønsker å bo og arbeide her i Trondheim.

Vi ville kontakte ekteparet Moser for å finne en dag før jul hvor vi kunne samle både våre gamle medlemmer og potensielle nye medlemmer til utdeling av prisen, lytte til et foredrag fra Mosers for så å samles til en festmiddag for å markere prisene.

I møte i Direksjonen 19. november ble det fattet vedtak om at Selskabet i forbindelse med utdelingen av prisen for 2014 skulle bidra med én million kroner til det planlagte “Moserfondet”, forutsatt at man fikk til en fullfinansiering av prosjektet. Fondet er opprettet for å videreutvikle ekteparet Mosers forskningslaboratorium i Trondheim som en verdensledende forskningsenhet på sitt område.

Den amerikanske Kavli Foundation har allerede gitt tilsagn om 50 millioner kroner til “Moserfondet”, forutsatt at det kan reises et tilsvarende beløp i Norge. Etter direksjonsmøtet 19. november ble det fra direksjonsmedlemmene Axel Christophersen og Svein Lorentzen – som begge var fraværende i møtet – reist spørsmål både ved vedtaksprosessen og om tildelingen av en så stor del av TBVs disponible kapital til en forskningsstiftelse ved NTNU var i tråd med Selskabets statutter og tidligere praksis. Det ble derfor innkalt til nytt direksjonsmøte 8. desember, hvor ulike synspunkter ble framlagt før Direksjonen vedtok å opprettholde sitt vedtak av 19. november.

TBVs pris og gaven på én mill. kr. ble deretter gitt til May-Britt og Edvard Moser på en festlig tilstelning for Direksjon og bedriftsmedlemmer i SpareBank 1 SMN sine lokaler, 17. desember 2014.

Besøk på Trøndelag Folkemuseum

Tirsdag 9. September samlet Selskabet for Trondhjems Bys Vel sine venner og støttespillere på Sverresborg folkemuseum. Museumsdirektør Torunn Herje tok imot oss. Hun presenterte sine spennende planer, prosjekter og drømmer om hvordan Sverresborg Trøndelag Folkemuseum vil utvikles.

Trøndelag Folkemuseum er i dag et av landets største kulturhistoriske museer med samlinger av bygninger og gjenstander. Sverresborg har vel 80 antikvariske bygninger, som viser trøndersk byggeskikk fra by og bygd, fra fjell til fjære, fra samegammer til bypaléer.

Nyansatt leder for Sverresborgs kulturhistoriske avdeling, Daniel Johansen, fortalte om redningsaksjonen for Håkon Blekens altertavle i den gamle katolske kirken som skulle til Sverresborg. Og vi fikk se den sentrale plassen hvor Blekens kunstverk skulle monteres permanent. Håkon Bleken var tilstede på vår samling.

Konservator ved museets byavdeling, Terje Bratberg, tok oss deretter med på en byvandring i den fine gruppen av gamle trehus museet har fra 17- og 1800-tallet. Bratberg, sammen med Daniel Johansen, fortalte om historien til trepaléene, de øvrige bygårdene med sine hovedbygninger, og bakgårdsbygninger som ble benyttet til næringsvirksomhet. Samlingen ble avsluttet med middag på Tavern Vertshus.

Nettside og medlemsverving

Direksjonen hadde i september første runde hvor vi diskuterte om vi skulle markedsføre oss mer og åpne for flere søknader om økonomisk støtte. Vi har hittil ikke gått ut offentlig og fortalt hva vi kunne tenke oss å støtte. Hadde vi markedsført oss, ville vi sikkert fått mange søknader. Dette ville krevd et mer omfattende arbeid og kanskje en egen organisasjon for å behandle de søknadene vi fikk inn. Hittil har direksjonen hatt nok av egne prosjekter som vi har jobbet med og som vi har prioritert å bruke våre ressurser til. Direksjonens medlemmer var i dette møtet enige om at vi skulle fortsette denne praksisen, og foreløpig ikke etterlyse flere søknader.

I senere møter har det vært enkelte som mente vi burde opprette vår egen nettside. Det har samtidig vært stilt spørsmål om hvorfor vi skulle gjøre det, og hva vi eventuelt ville oppnå, hvem som eventuelt skulle gjøre det og, ikke minst, hvem som skulle drifte nettsiden. Midtbyen Management har tilbudt seg å gjøre dette arbeidet for 5000 kroner i måneden. I tillegg kommer utgiftene til å lage/utvikle nettsidene første gang med trolig over 20 000 kroner. Saken er foreløpig ikke konkludert i Direksjonen.

Vi har også drøftet hvordan vi kunne gjennomføre en kampanje for medlemsverving. Vi vil vurdere om vi skal ta kontakt et par reklamebyråer og be dem lage forslag til en kampanje for verving av støttebedrifter. Heller ikke denne saken er konkludert.

Søknader om støtte fra TBV

Støtte til bokprosjekt.

Karl H. Brox har sammen med Hermann Hansen (journalist i Adresseavisen) og Knut Sivertsen (politioverbetjent og krigshistoriker) de siste tre årene arbeidet med en bok om Trondheim under andre verdenskrig. Boken vil bli utgitt på Communicatio forlag i Trondheim våren 2015 i forbindelse med at det da er 75 år siden 9. april og 70 år siden krigen sluttet.

Boken vil fortelle om bakgrunnen for angrepet på Norge, om selve angrepet, hva tyskerne ville med Trondheim og de planer de hadde, hva de faktisk rakk å utrette og bygge opp i løpet av fem år og hva vi fortsatt kan se i dag. Videre vil boken også gi en oversikt over hvilke bygninger osv. som okkupanten rekvirerte og tok i bruk til forskjellige formål.

Boken vil bli rikt illustrert med bilder som for en stor del aldri har vært publisert tidligere, og som forfatterne har eneretten til bruk av. Samlet sett tror vi dette blir en meget interessant bok som i både tekst og bilder forteller om og bringer ny informasjon om dramatiske år i byens historie.

Arbeidet med innsamling av stoff og bilder til boken har vært tidkrevende og har for forfatterne medført utlegg av forskjellig slag. De søkte derfor om en økonomisk støtte til prosjektet på kr. 150 000, men Direksjon vedtok å avslå søknaden, med bakgrunn i tidligere praksis.

Schola Sanctae Sunnivae.

Fra det gregorianske vokalensemblen Schola Sanctae Sunnivae har vi nok en gang fått søknad om økonomisk støtte til å fullføre restaureringsarbeidet av Fingergullofficiet, det eneste komplette officium fra norsk middelalder. Manuskriptet er et fragment av en korbok fra 1200-tallet, med tekst på latin og musikk nedtegnet i kvadratnotasjon. Schola Sanctae Sunnivae er et ensemble med 16 skolerte kvinnelige sangere som er tilknyttet Nidaros Domkirke og Nidaros Pilegrimsgård. De er et av de ensembler som tar vare på norsk middelaldersang. Ensemblet har hittil initiert restaurering og dokumentert mesteparten av det gregorianske materialet som er bevart fra Nidaros og som nå befinner seg ved Det Kongelige Bibliotek i København. Scholaens kontinuerlige virksomhet har hittil resultert i 4 CD-produksjoner.

Schola Sanctae Sunnivae søkte om økonomisk støtte fra Selskabet for Trondhjems Bys Vel på Kr 100 000,- i forbindelse med fullføring av dette prosjektet.

Direksjonen vedtok nok en gang å avslå denne søknaden.

Sen-middelaldersk hvelvkjeller.

Fra Børge Kjeldstad i Trondheim Befalsforening fikk Direksjonen i Selskabet en søknad om støtte til restaureringsprosjektet for en sen-middelaldersk hvelvkjeller i Parkgården ved Vår Frue kirke. Vi var kjent med at Trondheim Befalsforening ønsker å gjøre hvelvkjelleren tilgjengelig for publikum ved byvandring, samt å stimulere næringsvirksomhet i bygården. Vi vurderte søknaden om kr 77.500,- i støtte til dette restaureringsprosjektet, og vedtok å avslå søknaden

Kopi av Hertug Skules gravstein i Domkirken.

Med støtte fra TBV laget Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeid i 2014 en kopi av Hertug Skule Bårdsons gravstein. Skule ble drept av Håkons menn i Nidaros ved Elgeseter kloster den 24 mai i 1240, men som hertug fikk han en verdig begravelse og ble lagt i en sarkofag i Domkirken.

Den delen av lokket som det ble hugget en kopi av i marmor, var på 60x75x20 cm og viser Skules hode med krone. Kopien var en gave fra Trondheim til Reykholt-senteret på Island. Direksjonen bevilget kr 40 000 i støtte til denne gaven fra Trondheim by til Snorrastove / Snorre Stulasonsmuseet på Reykholt på Island. Overrekkelsen og avdukingen av gravsteinen

var en del av den offisielle norske markeringen av vårt grunnlovsjubileum på Island. Ved denne markeringen ble det arrangert et seminar med flere talere, der fokus var sammenhengen mellom Norge og Island, med vekt på Norge og Island som del av samme kirkeprovins under erkebiskopen i Nidaros. Det ble også lagt vekt på det tette samarbeidet mellom islendingene og nordmennene i utviklingen av det opprinnelige lovgrunnlaget fra Kristenretten under St. Olav, og den kirkelige jurisdiksjon under Nidaros Erkebispesete frem til reformasjonen.

Selskabet var invitert til å være stede på Reykholt 26.juli under den offisielle overrekkelsen og avdukingen av steinen i regi av den norske ambassaden på Island.

Trondheim, 23. mars 2015

----- Finn Haugan	----- Gunnar Flikke	----- Svein Lorentzen	----- Eli Arnstad
----- Lisbeth Tangen	----- Ellen Tveit Klingenberg	----- Eileen Brandsegg	
	----- Axel Christophersen (varamedlem)	----- Marius Maske (varamedlem)	